

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

Sote-uudistus ja tulevaisuuden haasteet

- riittääkö kunnianhimo?

Juha Teperi

Terveystieteiden ATK-päivät 13.5.2015

Sote-uudistus ja tulevaisuuden haasteet - riittääkö kunnianhimo?

- Kuka puhuu?
- Tulevaisuuden haasteista (lyhyesti)
- Suomalaisen yhteiskunnan kyky uudistaa sotea historian valossa
- Sipilän hallituksen (ja seuraavien) vaihtoehdot: riittääkö kunnianhimo?

Kuka puhuu?

Esityksen pitäjä

- Pitkän linjan sote-alan T&K&I pomo
- Sosiaali- ja terveyspolitiikan kokemusasiantuntija
- Ei poliittisia kytköksiä
- Ei taloudellisia sidonnaisuuksia sote-bisnekseen

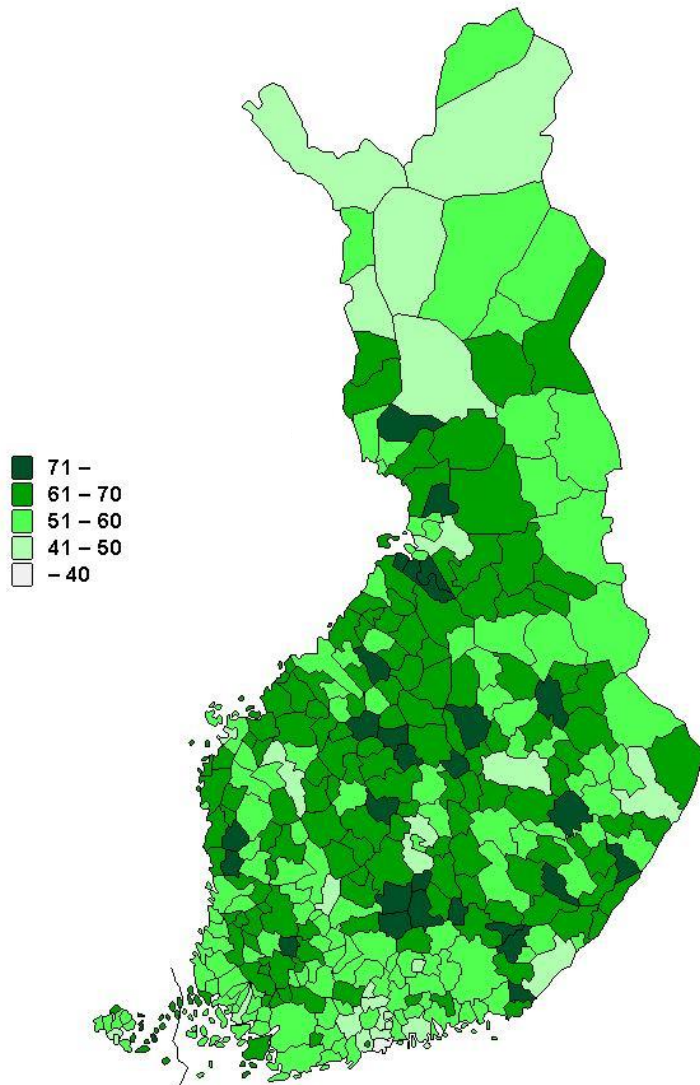

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

Tulevaisuuden haasteet

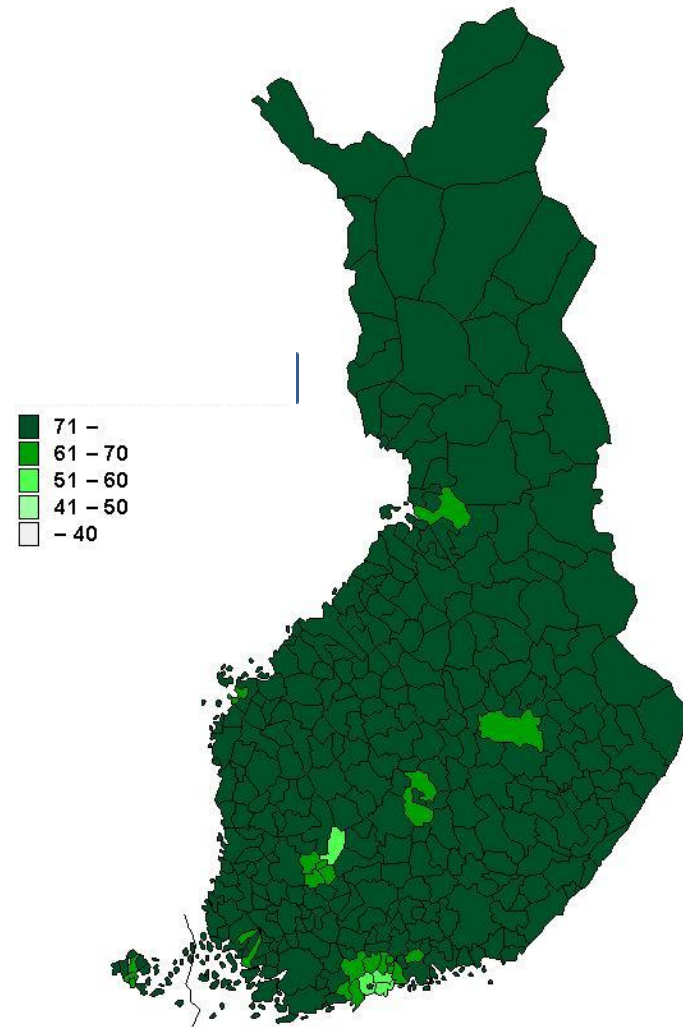
Väestöllinen huoltosuhde*) 2010

Aluejako 1.1.2011 mukainen – 336 kuntaa

Lähde: Tilastokeskus

Väestöllinen huoltosuhde*) 2030

Aluejako 1.1.2011 mukainen – 336 kuntaa

Lähde: Tilastokeskus
Väestöennuste 2009–2060

Väestöllinen huoltosuhde = 0-14, 65+ -vuotiaat / työikäiset

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

Tulevaisuuden haasteet

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

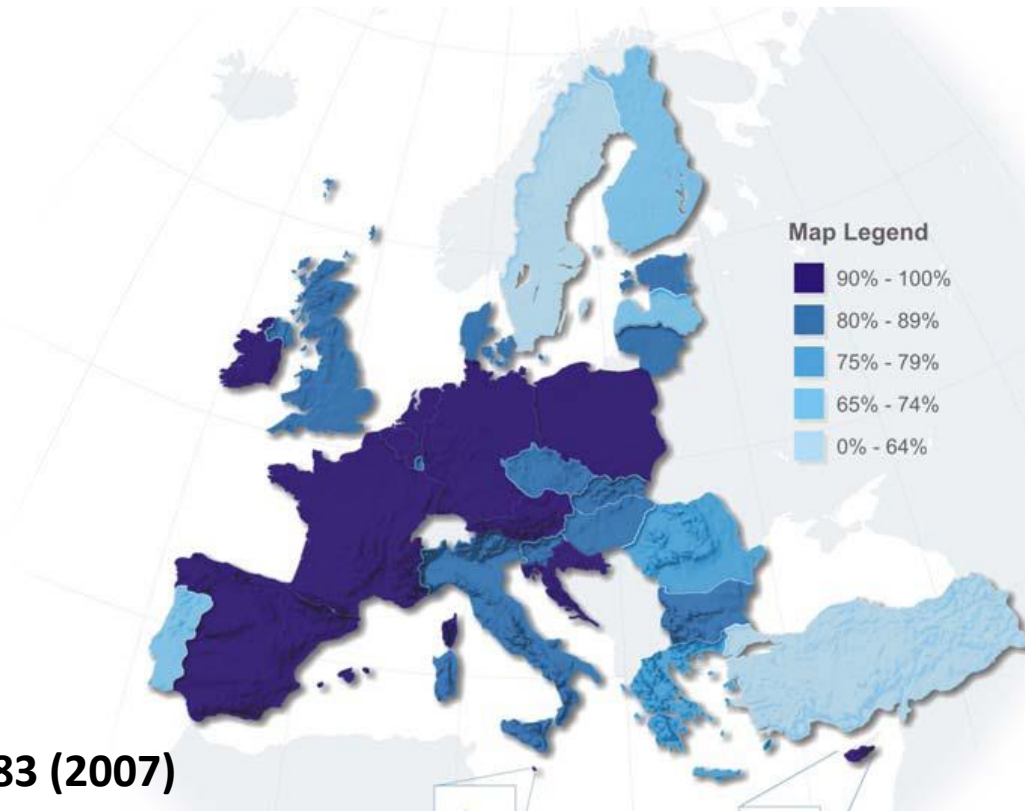
~~Tulevaisuuden~~ haasteet nyt

Tyytyväisyys yleislääkäripalvelujen saatavuuteen

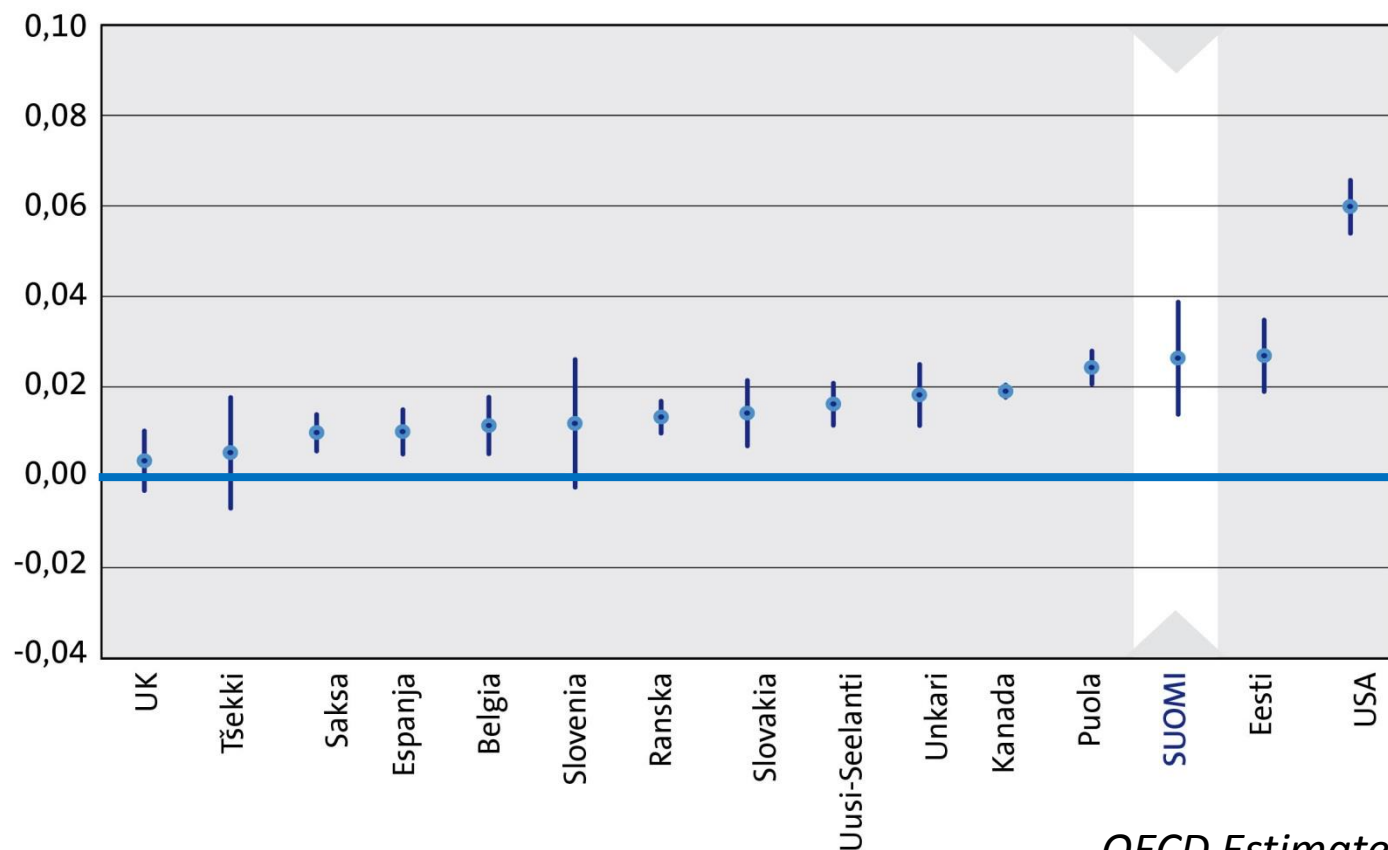
	BE	97%
	MT	96%
	CY	95%
	DE	94%
	ES	94%
	AT	94%
	FR	93%
	IE	92%
	NL	92%
	PL	90%
	LU	89%
	CZ	89%
	EE	89%
	EU27	88%
	HU	88%
	UK	86%
	SI	86%
	IT	83%
	SK	83%
	DK	82%
	BG	82%
	LT	80%
	EL	78%
	RO	77%
	FI	74%
	LV	73%
	PT	67%
	SE	63%

SUOMI

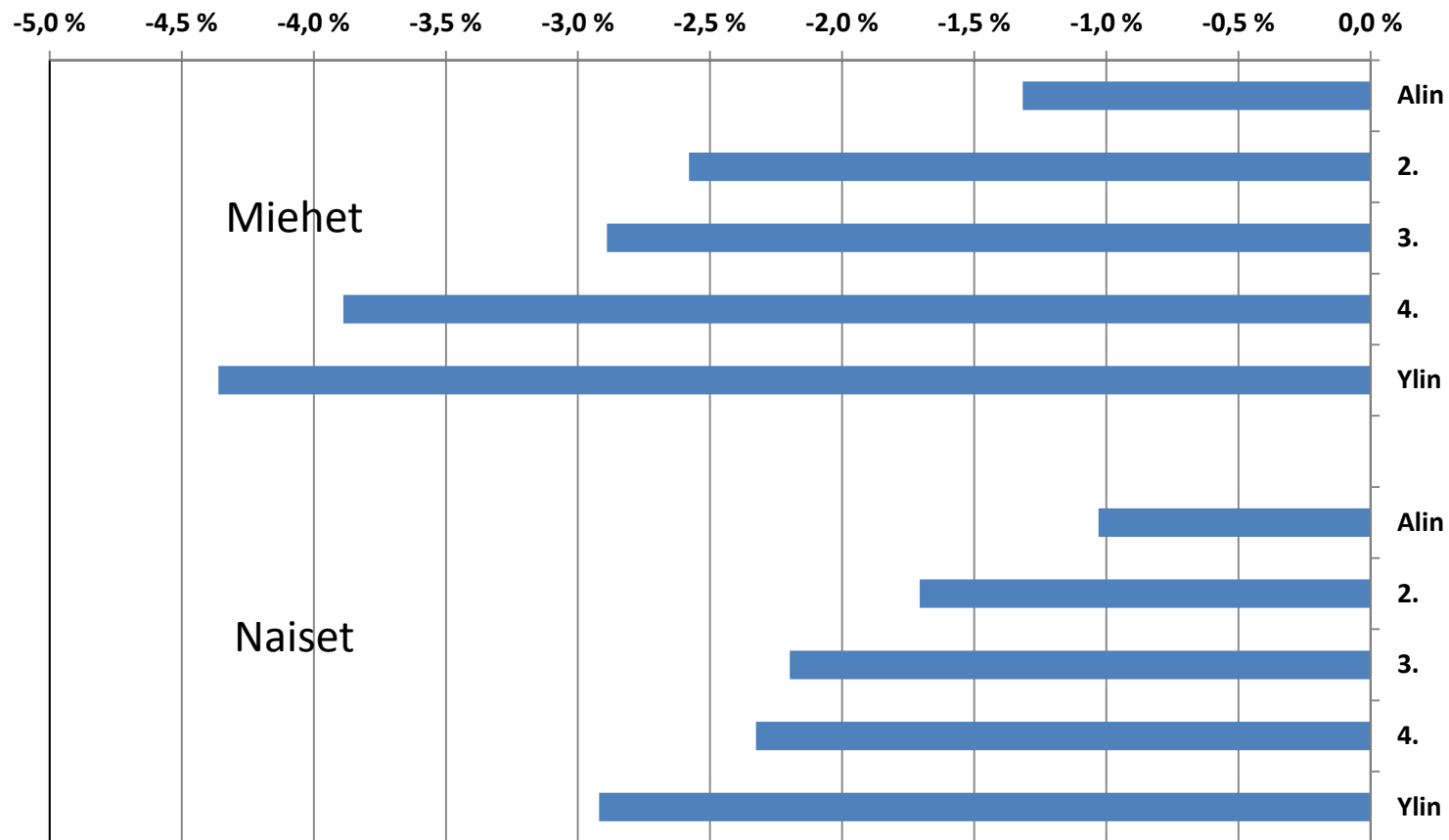

Lääkärikäyntien jakautuminen tulojen mukaan: oikeudenmukaisuusindeksi 15 OECD maassa 2009

OECD Estimates 2011

Perusterveydenhuollon keinoin (ehkäisy, varhainen toteaminen ja hoito) estettävissä olevan kuolleisuuden keskimääräinen vuotuinen muutos (%) tuloviidenneksittäin vuosina 1992-2010

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

Kyky uudistaa sotea historian valossa

Case terveydenhuolto:

**Loikka 1960-luvun takapajulasta
1980-luvun mallimaaksi**

Loikka 1960-luvun takapajulasta 1980-luvun mallimaaksi

1960-luvulla

- Elinajanodotteen kasvu hidastui, työikäisillä miehillä kuolleisuus maailman huipputasoa
- Taustalla elintapoihin liittyvät sairaudet
- Lääkäreitä vähiten Euroopassa...
- ... 90% lääkäreistä sairaaloissa
- ***Karkea epäsuhta väestön terveyden ja palvelujärjestelmän välillä***

Loikka 1960-luvun takapajulasta 1980-luvun mallimaaksi

- Sairausvakuutuslaki 1963
 - *avopalvelujen saatavuus koko maassa*
- Kansanterveyslaki 1972
 - *integroitu ”perusterveydenhuolto”
(kansanterveystyö) koko maassa*
- Työterveyshuoltolaki 1978
 - *koko työvoima ehkäisevien palvelujen piiriin*

Loikka 1960-luvun takapajulasta 1980-luvun mallimaaksi

1980-luvulla

- Palvelujen kattavuus, valikoima ja volyymi kokonaan uudella tasolla
- Hyvinvointivaltio muiden pohjoismaiden joukossa
- WHO:n ”mallimaa”
- ”valmista” järjestelmää ryhdyttiin siirtämään yhä enemmän kuntien vastuulle
 - Sosiaalihuoltolaki 1982
 - VALTAVA-uudistus 1985
 - Valtionosuusuudistus 1992

Loikka 1960-luvun takapajulasta 1980-luvun mallimaaksi

2010-luvulla

- erilliset lait erillisine rahoitusmalleineen toimivat aikanaan järjestelmää rakennettaessa
- nyt yhteensovittamattomat rinnakkaisjärjestelmät
 - terveyskeskukset
 - työterveyshuolto
 - (muu) yksityinen palvelutuotanto
- seurauksena kipeät ongelmat saatavuudessa ja oikeudenmukaisuudessa

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

Kyky uudistaa sotea historian valossa

KuPRUsta soteen 2005 - 2015

KuPRUsta soteen: 10 vuotta pähkinänkuoressa

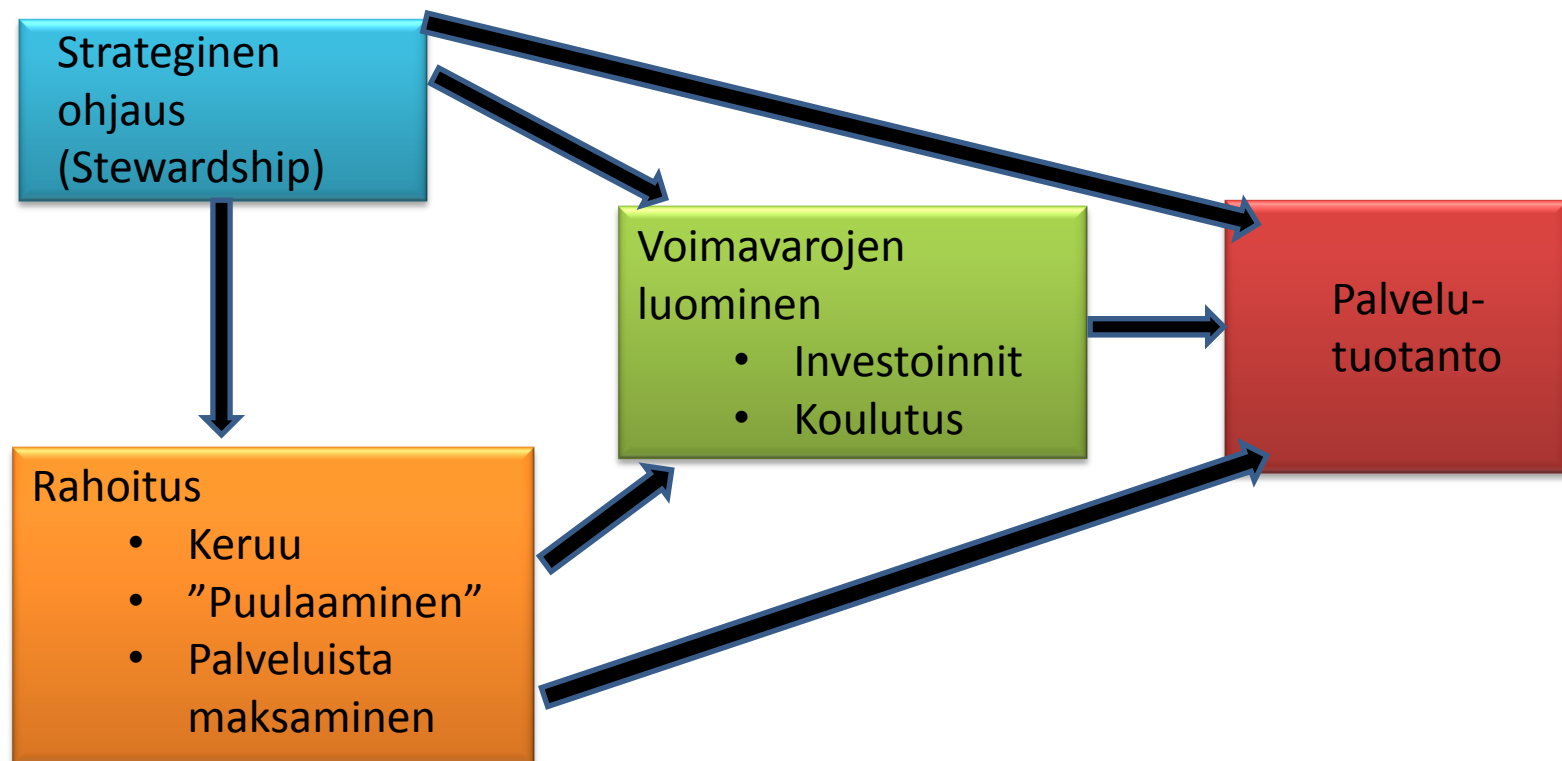
- Uudistuksen lähtölaukaus Vanhasen I hallituksen puoliväliriihi (kevät 2005)
- Tavoitteena KUnta- ja PalveluRakenteen Uudistus
 - kunnioittaen kuntien vapaaehtoista päätöksentekoa
 - pitäen sote-palvelut kuntien järjestämisvastuulla
 - käyttäen sotea kuntarakennemuutoksen vipuna
- Useita umpikujia ja poliittisia pikaratkaisuja – kesällä 2014 järjestämisvastuun siirto 5 alueelle
- Perustuslakiongelmien vuoksi seuraavalle hallitukselle

Sote-uudistus palvelujärjestelmän kokonaisuudessa

World Health Report 2000:

Terveydenhuollon toiminnot

Tässä sote-uudistuksen päähuomio tähän asti

Sote-uudistus palvelujärjestelmän kokonaisuudessa

Hallinnon ylärakennekeskustelun pitkittymisellä on seurauksia:

- Epätietoisuus tulevista kehitysaskelista
 - sisällöllinen kehittäminen vaikeutunut
 - esim. hoivayritysten omistus keskittymässä
- irtiotot omien etujen varmistamiseksi
 - kuntien kokonaisulkoistukset
 - erikoissairaanhoidon rakennusinvestoinnit
- Unohtuvatko isot tavoitteet (**oikeudenmukaisuus, menokasvun hallinta, integraatio, peruspalvelut**)?

Kyky uudistaa sotea historian valossa - tulkintaa historian opetuksista

Suomalaiselle soten uudistamiselle tyypillistä

- Uuden tekeminen purkamatta vanhaa
(talouden ja järjestelmän kasvaessa)
- Eteneminen osaratkaisuin kulloinkin
saavutettavissa olevan konsensuksen mukaan
(talouden taantuessa ja ”valmiissa” järjestelmässä)
- Uhkana yhteen sopimaton kokonaisarkkitehtuuri
 tavoitteiden vastaisen kehityksen riski

Sipilän hallituksen vaihtoehdot: riittääkö kunnianhimo?

H.S. 7.5.-15

Oy Suomi Ab kokoaa nyt
uutta johtoryhmäänsä

Kolumni

Matti Kalliokoski matti.kalliokoski@hs.fi

ovat valinneet hänen vahtikoirakseen hallituksen, jolle hän joutuu kertomaan jokaisessa kokouksessa yrityksen saavutuksista. Toimitusjohtaja voi jonkin aikaa rupertella mainetutkimusten tuloksista ja saavutetuista sertifikaateista, mutta varsin pian hänen täytyy siirtyä ydinasiaan: Mikä on yhtiön taloudellinen tulos? Mikä on kannattavuus, ja millainen on kasvu?

Hallituksen hiillostus ei näy julkisuuteen, mutta jos tulos ei miellytä, jonain päivänä voi yhtiöstä tulla tiedote, jossa kerrotaan toimitusjohtajan pestin päättyneen "yhteisestä

Sipilän hallituksen vaihtoehdot: Ensisilmäyksellä kyse PeV:n kolmesta mallista

Valtio	Väliportaan hallinto	Kuntayhtymä
+ leveät hartiat	+ vahva mandaatti uudistaa	+ tuttu malli
+ alueellinen tasa-arvo	+ selkeä päätöksenteko mahdollistaa tehokkaan toimeenpanon	
	+ mahdollista liittää muita väliportaan tehtäviä	
	+ ei demokratiavajetta (vaalit)	
- Suomen poliittis- hallinnollisen perinteen vastainen	- suuri muutos	- riippuvainen monien kuntien itsenäisistä päätöksistä
- suuri riski kustannustason kasvuun	- perinteisesti herkkä poliittinen kysymys	- houkuttelee kuntien väliseen osa-optimointiin

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

Pienet askeleet nopeasti vai yhteinen kokonaiskuva ensin?

Eurooppa-päivä

N:o 126 (43411)
Viikko 19
134. vuosikerta

Lauantaina 9.5.2015 • Perustettu 1881

AAMULEHTI

aamulehti.fi
Irttonumero 3,5 €
Painos ●●●

Edessä musertavat leikkaukset

- Säästöjä on saatava satoja miljoonia jokaisesta menoluokasta.
- Hallitus aikoo toteuttaa sote-uudistuksen nopeasti.

Juha Sipilä ilmoitti perjantaina, että hallitusneuvotteluiden lähtökohtana on valtiovarainministeriön arvio Suomen talouden tilasta.

Lännen Media selvitti, mitä se käytännössä tarkoittaa.

–Vaikka kuinka löytyisi palasia

sieltä ja täältä, leikkauksia ei voi tehdä ilman, että mukana olisivat sosiaalietuudet ja palveluiden taso. Käytännössä homma menee niin, että leikkauksia tehdään satoja miljoonia euroja menoluokkaa kohti, lähde kertoi.

Hallitus aikoo toteuttaa sote-uudistuksen nopeasti.

–Jos vatuloimme päätöksiä lopputaiteen, ne jäävät panematta toimeen, Sipilä varoitti.

Ay-väki ja opiskelijat osoittivat heti äänekkäästi mieltään. Ammat-

tiliitot vaativat, että hallitus kieltää lailla työelämän nollatuntisopimukset. Suomessa nähdään todennäköisesti isoja mielenosoituksia, kun leikkaukset vievät etuja, joita pidetään itsestäänselvyyksinä.

● UUTiset A4-6

MAURI RATILAINEN/COM.PIC

Sipilän hallituksen vaihtoehdot: pienet askeleet nopeasti vai yhteinen kokonaiskuva ensin?

- Aiemmat sote-uudistuskokemukset varoittavat toimimattomasta kokonaisarkkitehtuurista
- Kokonaiskuvassa tarvitaan ohjauksen lisäksi rahoitus, palvelutuotannon ja siitä maksaminen ym.
- Kohti nopeaa liikkeelle lähtöä pienin askelin ohjaavat
 - vallitseva toimintamalli
 - prosessin lyhyen tähtäyksen hallittavuus
 - virkamiehistön varovaisuus
 - poliittinen paine ed. hallituksen vatuloinnin jälkeen
 - pääministerin oletettu johtamismalli

Sipilän hallituksen vaihtoehdot: pienet askeleet nopeasti vai yhteinen kokonaiskuva ensin?

Onnistuakseen pienten askelten malli edellyttää

- Kirkkaasti määriteltyä ja laajasti jaettua strategista päämäärää
- Prosessin jatkuvaa lopputulosperusteista arviointia ja siitä nopeasti johdettuja muutoksia
- Vahvaa keskitettyä mandaattia johtamiseen ja päätöksentekoon

Täyttyvätkö nämä ehdot poliittisesti ohjatussa jätti uudistuksessa ???

Sote-uudistus ja tulevaisuuden haasteet

Yhteenveto

- Suomella kunniakas historia uudistamisessa
- Haasteeksi osoittautunut kokonaisuuden systeminen hallinta
- Somettuvan median maailmassa pitkäkestoinen poliittinen puurtaminen ison yhteisen kuvan luomiseksi yhä vaikeampaa

Onko riskinä looginen jatko edellisten hallitusten viitoittamalla vatuloinnin tiellä?

Onko meillä enää varaa kiirehtiä?